

Weiss János

*„Ki itt belépsz...”**

A kiállításra érkezőt egy hatalmas diptichon fogadja, egy női és egy férfiarc, alig-alig felismerhetően, mintha a vászon furcsán meggyűrődött volna, talán a festés előtt, de az is lehet, hogy utána. A két portré tekintete keresztezi egymást. Ez szinte arra ösztönzi a látogatót, hogy álljon be ebbe a keresztezési pontba. Ezzel az invitálással fogadja (a művész és a kurátor) a kiállítás a látogatóit. Te, aki itt belépsz, egy életműkiállítással találkozol, Valkó László kaposvári-budapesti-pécsi festőművész és grafikus kiállításával. Azt mondhatnánk, hogy az anyag hatalmas, és amikor egy jó háromnegyed évvel ezelőtt átfogó elemzést írtam az életműről, nem

vállalkoztam arra, hogy egyetlen motívumból vezessek le mindent, hanem újabb és újabb fejezeteket nyitva próbáltam lefedni a képek tarkaságát. Ha most mégis egy motívumból próbálok kiindulni, akkor tudnom kell, hogy bármilyen jellegzetes vonást is sikerül találnom, mégis csak az életmű egy szegmensét fogom tudni megragadni.

Ezt az alapmotívumot most a gyűrt, csavart, torzított alakok és formák világaként határozom meg. Mintha elmozdult volna, önkényesen kanyarogna-csavarogna a vászon. Ez két fontos esztétikai gondolatra fordítható le: megszűnt a világ magától értetődősége, és problematikussá

A kiállítás megnyitója. Balra Valkó László, elől Weiss János

Részlet a kiállításból

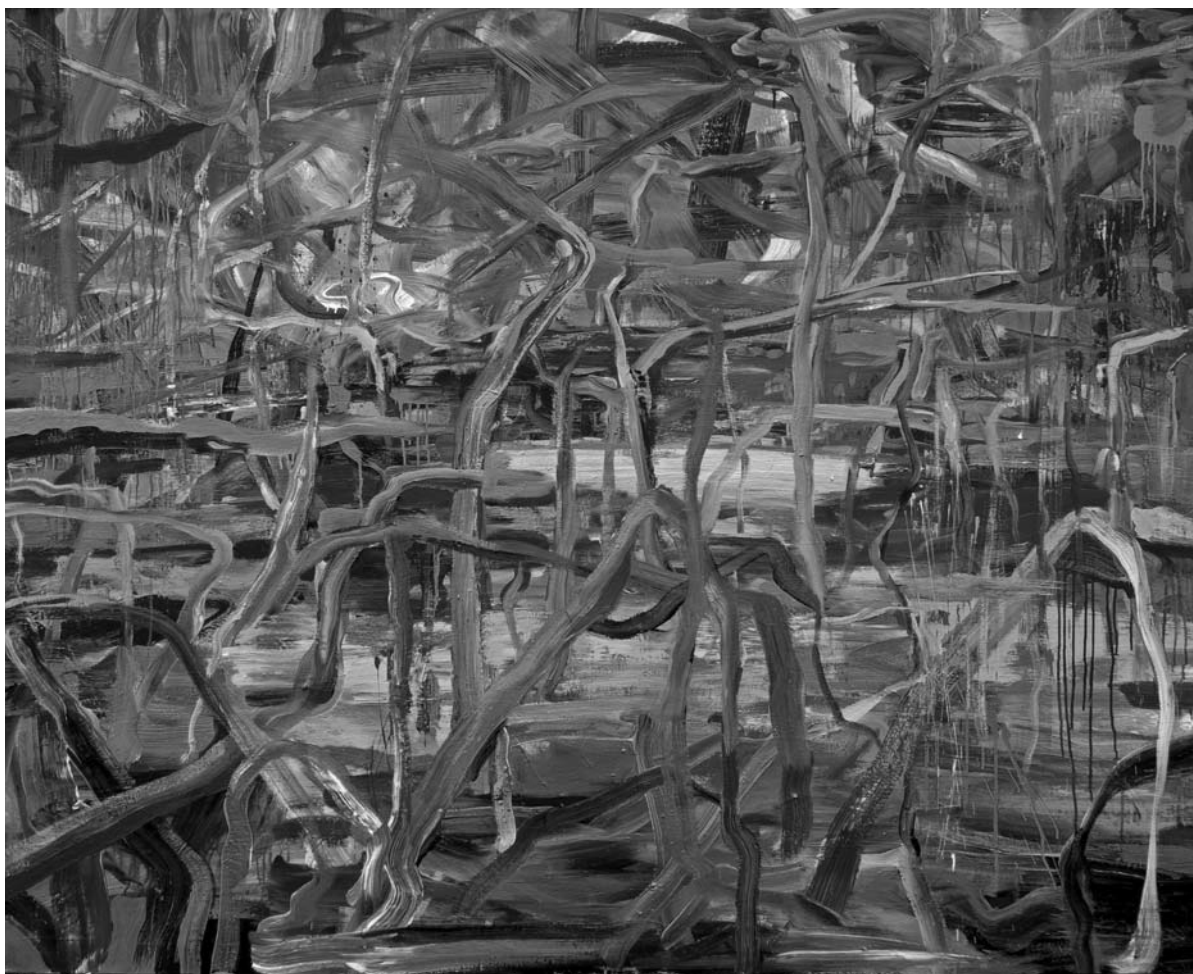
Medence A.-ban III., 2012

A festészet vége. 2012

vált maga a festészet is. Kedves látogató, téged, aki itt belépsz, az ebben a kettős értelemben gyűrött világ fog fogadni. A világ gyűröttsége több alakban jelenik meg, az első alakot az önarcképek adják. Az 1982-es *Önarcképváriációk* emelik a gyűrést a saját arc „meggyűrésével” képförmáló elvvé. Az arc az egyik oldalról, majd mindkét oldalról behorpad, ennek következtében megnyúlik, és nehéz ráncok szabdalják keresztül-kasul. A variációk erősen ironikus karakterét a szemüveg és az ing közvetíti, amelyek mindvégig változatlanok. (Ezeknek az önarcképeknek és azok variatív kidolgozásainak a legközelebbi rokonai Francis Bacon portréi és portrétanulmányai.) Ez a formai motívum erősen dinamizálódik, amikor Valkó László a gyűröttséget a sétálásra kezdi el alkalmazni. Ebben az összefüggésben most az 1984-es *Kosuth utca* című képet szeretném kiemelni. A járda ütött-kopott, erre már időtlen idők óta nem

járt kőműves. Egy icipici helyen négy gyalogos tartózkodik: három férfi és egy nő. A férfiak balról jobbra, a nő jobbról balra megy. Érdekes az alakok térbeli elrendezése is: hátul a két férfi majdnem egy vonalban halad (közülük a hátsó egy kicsit leszakadt, mintha megállt volna, hogy ránk nézhessen). Elöl a férfi és a nő egymás felé halad, szinte drukkolnunk kell, hogy el tudjanak haladni egymás mellett. Számos későbbi kép ennek a variációja, ezek közül most a 2009-es a *Promenáád szatyrokkal* című képet szeretném kiemelni. Az emberek most konkrétak, de a környezet teljesen elvont. Mintha egy definiálhatatlan környezetben lennénk: ezt az absztrakt környezetet Valkó a *vonal-búzásokkal* érzékelteti, piros, zöld és fekete vonalak futnak ide-oda. Az embereken kívül a szatyrok az egyetlen reális tárgyak, amelyek az embert körülveszik. Így jutunk el az életmű egyik legfontosabb képéhez a *Menni vagy ...* című alkotás-

Erdőben, 2013

hoz. A kép háttérében a tempelhofi repülőtér, az előtérben viszont egy kóczmező, amelybe az alakok belesüppednek. Az alakok konkrétak, de a séta most már nem egyszerűen értelmetlen, hanem fizikai nehézségekbe ütközik. A képen lévő alakok közül csak négyen lépnek, a többiek bele vannak cövekelve a kócba. A kérdés így ez: menni vagy belesüllyedni? A kérdés általános, de nagyon emlékeztet egy olyan mondatra, amely a nemzetiszocializmus elől emigráltak körében terjedt el: *auf den Koffern sitzen*. A világ, amelybe belépünk, az Auschwitz utáni kor.

De a gyűródés, a gyűröttség nemcsak a korra vonatkozik, hanem a festészet és általában a művészet lehetőségére is. (Ez a kérdés tematikusan is megjelenik az *Adorno üzenete* című 1976-

os képsorozatban.) De én most egy pillanatra még a tubusos képekre szeretném fölhívni a figyelmet. A festői munka technikai kellékeit elhasználva, kifacsarva, de szép rendben fölfüggesztve láthatjuk. Ezek a képek a kifacsart-meggyűrött művészet létéért való küzdelmet tanúsítják.

Végül be kellene fejeznem a címben kipontozott idézetet. A két portré keresztező tekintete talán ezzel a mondattal invitálja a látogatót: *ki itt belépsz, nem fogod elveszíteni a reményt*.

°Elhangzott 2013. március 20-án a Pécsi Galéria m21 kiállítótermében, Valkó László életmű-kiállításának a bevezetőjeként.